

УДК 336.14:338(477)

Корень Н.В.кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
Національного інституту стратегічних досліджень**БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В КООРДИНАТАХ
ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ**

У статті визначено та проаналізовано основні гібридні загрози, що сформувалися у фінансовій системі держави. Обґрунтовано напрями їх зниження та забезпечення бюджетної безпеки в контексті підвищення рівня фінансової безпеки держави.

Ключові слова: фінансова система, бюджетна система, бюджетна безпека, доходи бюджету, видатки бюджету, державний борг, гібридні загрози.

В статье определены и проанализированы основные гибридные угрозы, сформировавшиеся в финансовой системе государства. Обоснованы направления их снижения и обеспечения бюджетной безопасности в контексте повышения уровня финансовой безопасности государства.

Ключевые слова: финансовая система, бюджетная система, бюджетная безопасность, доходы бюджета, расходы бюджета, государственный долг, гибридные угрозы.

Постановка проблеми. Бюджетна безпека є особливо необхідною умовою забезпечення позитивних зрушень у структурі національної економіки, підвищенні соціального захисту населення, розвитку усіх сфер життєдіяльності суспільства на сучасному етапі реалізації реформ. Дослідження особливостей і закономірностей розвитку бюджетної системи України в безпековому контексті на сучасному етапі набуває надзвичайної актуальності, оскільки її забезпечення є одним із ключових завдань держави у розв'язанні нагальних питань соціально-економічного розвитку. Має бути досягнутий такий рівень захищеності, за якого держава здатна провадити бюджетну політику, яка забезпечує фінансову безпеку і відповідає національним інтересам.

В умовах сьогодення відбувається динамічне розгортання прямих та гібридних загроз, які дуже швидко змінюють системні зв'язки, динаміку та траєкторії розвитку будь-яких систем. З'являються нові виклики та трансформуються вже наявні загрози, зумовлені загостренням структурних дисбалансів фінансової системи. Глобалізаційні та інтеграційні чинники, гібридна агресія РФ проти України та військовий конфлікт на Сході держави зумовили розгортання ланцюгової реакції посилення структурних дисбалансів у фінансовій системі держави, що сприяло загостренню наявних проблем та формуванню нових загроз у всіх її сферах. Зокрема, внаслідок опосередкованого впливу низки чинників на дестабіліза-

цію бюджетоформуючих факторів та важелів бюджетного регулювання загрози стійкості державних фінансів нині також набули характеру гібридних. Формування відповідних механізмів виявлення таких загроз та ліквідації/зниження рівня їх впливу є одним із вагомих актуальних питань, розв'язання яких має бути своєчасно обґрунтованим.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення бюджетної безпеки у контексті соціально-економічного розвитку держави засноване на провідних ідеях, висновках та узагальненнях із проблематики бюджету та забезпечення національної безпеки вітчизняних і зарубіжних учених-економістів. Серед українських дослідників значний внесок у розвиток сучасної теорії бюджетної безпеки як складника національної, економічної та фінансової безпеки зробили О. Барановський, О. Власюк, В. Геєць, В. Горбулін, М. Єрмошенко, В. Мунтіян, С. Пирожков, А. Сухорук, В. Шлемко та інші. Проте необхідність подальшого дослідження питань забезпечення бюджетної безпеки зумовлюється динамічністю трансформаційних змін у бюджетній системі, потребою їх оцінки та обґрунтування напрямів нівелювання ризиків.

Метою статті є аналіз основних гібридних загроз, що сформувалися у фінансовій системі держави, та обґрунтування напрямів їх зниження для забезпечення бюджетної безпеки у контексті підвищення рівня фінансової безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Якість державних суспільних благ та послуг зумовлюється здатністю держави реалізувати економічні, соціальні, політичні, гуманітарні та інші функції, визначальною мірою виконання яких є стабільність національної фінансової системи, ефективна бюджетна політика та результативне функціонування її інститутів. При цьому важливу роль відіграє здатність фінансової системи держави протистояти дестабілізуючій дії різного роду чинників, що загрожують стабільному соціально-економічному розвитку. У цьому контексті актуалізується питання забезпечення бюджетної безпеки, яка є невід'ємним чинником забезпечення суспільного розвитку. Бюджетна безпека держави – це стан забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що дає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції [1].

Основними гібридними загрозами, які зумовили загострення дисбалансів у бюджетній системі, стали:

1. Високий рівень державного боргу. Станом на 31 грудня 2016 року державний та гарантований державою борг України становив 1,9 млрд грн. (70,97 млрд дол. США) (у тому числі державний та гарантований державою зовнішній борг – 1,2 млрд грн. (64,3% від загальної суми державного та гарантованого державою боргу) або 45,6 млрд дол. США; державний та гарантований державою внутрішній борг – 689,7 млрд грн. (35,7%) або 25,4 млрд дол. США) [2].

Зростання обсягу державного та гарантованого державою боргу було зумовлено девальвацією національної валюти, курс якої щодо долара США зріс із близько 24,00 грн./дол. США на кінець 2015 року до близько 27,19 грн./дол. США на кінець грудня 2016 року [2]; забезпеченням фінансування дефіциту державного бюджету, капіталізацією державних банків (у тому числі у зв'язку з переходом у державну власність ПАТ КБ «ПриватБанк» відповідно до Постанови КМУ від 18.12.2016 р. № 961 (зі змінами) та наданням кредиту Фонду гарантування вкладів фізичних осіб відповідно до Постанови КМУ від 28.12.2016 р. №1 003) [3]. Приватизація «ПриватБанку» збільшила також квазіфіскальні видатки держави на 4,5% ВВП [4]. Також наслідком зростання боргових зобов'язань держави стало зростання частки видатків бюджету на обслуговування державного боргу, що в умовах реалізації системних реформ, проведення АТО на Сході країни та необхідності забезпечення реалізації державних функцій збільшує навантаження на головний фонд держави та негативно впливає на його збалансованість.

За підсумками 2016 року сума обслуговування державного боргу становила 96,1 млрд грн., що на 11,6 млрд грн. більше за показник 2015 року та на 48,1 млрд грн. більше за показник 2014 року. В умовах зростання боргових зобов'язань держави видатки на їх обслуговування у подальші роки зростатимуть, що зумовлюватиме ризики збалансування бюджетного фонду та зниження фінансування інших функцій держави.

2. Високий рівень дефіциту державного бюджету. Дефіцит державного бюджету України у 2016 році становив 70,3 млрд грн. (2,9% ВВП). Показник відповідає Маастрихтським критеріям та вимогам Меморандуму з МВФ, крім того, є меншим за прогнозний показник, затверджений ЗУ «Про Державний бюджет України на 2016 рік» (83,7 млрд грн. або 3,7% ВВП).

Зростання дефіциту бюджету розширеного уряду з 1,2% ВВП у 2015 році до 2,9% ВВП у 2016 році зумовлено, зокрема, необхідністю здійснення виплат за борговими зобов'язаннями, забезпеченням належного рівня фінансування сектору безпеки та оборони держави, забезпеченням функцій соціального захисту громадян. Крім того, скорочення надходжень ЄСВ до Пенсійного фонду України зумовило потребу збільшення його бюджетної підтримки. Проте вагомим позитивним чинником стабілізації бюджетного дефіциту стало подолання багаторічної дефіцитності НАК «Нафтогаз», дефіцит якого у 2016 році був відсутній, а у 2015 році становив 1% [4]. З урахуванням бюджетного фінансування НАК «Нафтогаз України» дефіцит становив 5,8% ВВП у 2015 році проти 10,1% ВВП у 2014 році [5].

Джерелами фінансування дефіциту бюджету є надходження від приватизації, а також державні запозичення. Щороку показники надходжень від приватизації до бюджету становили менше одного відсотка від прогнозованого показника. Так, із запланованих у 2016 році 17,1 млрд грн. надходжень від приватизації за 9 місяців надійшло лише 72,9 млн грн. Ризик ненадходження до державного бюджету запланованих на 2017 рік коштів сумою 17,1 млрд грн. є високим. На це впливатиме несприятливий інвестиційний клімат, що знижує попит і ціну об'єктів приватизації [6]. Через невиконання планів із приватизації використовується можливість заміщення цього ресурсу шляхом додаткового випуску державних цінних паперів, що приводить до зростання державного боргу. В умовах значного боргового навантаження та збереження високого рівня бюджетного дефіциту цей фактор негативно впливатиме на розв'язання завдань збалансування бюджетного фонду.

3. Військовий конфлікт та проведення АТО на Сході країни зумовили зростання частки видатків бюджету на фінансування сектору оборони та безпеки. Видатки на сектор оборони зросли з 52,1 млрд грн. у 2015 році до 59,4 млрд грн. у 2016 році, а плановий показник на 2017 рік становить 67,2 млрд грн. Видатки на діяльність у сфері безпеки держави зросли з 5,8 млрд грн. у 2015 році до 7,7 млрд грн. у 2016 році, а плановий показник на 2017 рік становить 9,8 млрд грн. Відбулося також зростання видатків на забезпечення громадського порядку, боротьби зі злочинністю та охорони державного кордону з 28,5 млрд грн. у 2015 році до 39,3 млрд грн. у 2016 році, а плановий показник на 2017 рік становить 35,3 млрд грн [7].

Забезпечення розвитку сектору оборони та безпеки є нагальним завданням для кожної держави у сучасному світі. Основною проблемою у цьому контексті залишаються питання планування, обліку та ефективності використання бюджетних коштів, які сьогодні стоять на порядку денному.

4. Зростання соціальних зобов'язань держави в умовах нагромадження державного боргу та дефіциту бюджету. Соціальні зобов'язання держави протягом тривалого часу мали стійку тенденцію до зростання, а тому відбувалося збільшення частки соціальних видатків у структурі видатків зведеного бюджету. У 2014 році цей показник становив 59,1%, у 2015 році – 55,6%, у 2016 році – 57,4%, а плановий показник 2017 року становить 57,1%. Найбільшу частку у структурі соціальних видатків становлять видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення (30,9% у 2016 році), освіту (15,5% у 2016 році) та охорону здоров'я (9,0% у 2016 році). Номінальні показники видатків щорічно зростають, таким чином, держава намагається забезпечувати виконання всіх соціальних функцій. Проте основною проблемою, на розв'язання якої спрямовані завдання системних реформ, що нині реалізуються, є низька якість надання державних соціальних послуг. Нагальними питаннями її розв'язання є перехід від механізму бюджетного утримання до забезпечення розвитку соціальної сфери.

Нині держава витрачає на соціальний захист та соціальне забезпечення бюджетних коштів у 3,4 раза більше, ніж на охорону здоров'я, у 2 рази більше, ніж на освіту, у 3,9 раза більше, ніж на економічну діяльність, у 41 раз більше, ніж на охорону навколишнього середовища. Темпи приросту видатків «соціального забезпечення» також зростають у декілька разів швидше, ніж видатки «розвитку». Зростання частки соціальних зобов'язань зумовлює посилення навантаження на бюджет та зниження

його ролі як інструмента регулювання економічних та соціальних процесів у державі.

5. Блокада транспортного сполучення з територіями ОРДЛО зумовила втрату доходів Державного бюджету України, місцевих бюджетів Донецької та Луганської областей. За офіційними даними Служби безпеки України, підприємствами, які зареєстровані на контрольованій території України та мають виробничі потужності в ОРДЛО, до Державного бюджету України сплачено податків за 2015 рік 19 570,9 млн грн.; за 2016 рік – 31 640,8 млн грн. (у тому числі військовий збір – 777,4 млн грн.) [8].

Згідно з оцінками Міністерства фінансів України втрати податків і зборів становитимуть: податку на доходи з фізичних осіб (зараховується до місцевих бюджетів) – від 1 226,6 млн грн. до 1 782,3 млн грн. (за оптимістичним та песимістичним сценарієм відповідно); податку на прибуток підприємств – від 714,0 млн грн. до 1 188,0 млн грн.; ПДВ та коштів на його відшкодування – від 722,4 млн грн. до 1 092,0 млн грн. Крім того, економічна блокада з окупованими територіями ОРДЛО зумовлює втрату надходжень єдиного соціального внеску із відповідним зростанням дефіциту Пенсійного фонду України. Також знижується ймовірність стягнення податкового боргу підприємств на окупованій території у сумі близько 6 млрд грн. із переведенням його до категорії безнадійного. Збільшення соціального напруження у зв'язку із припиненням діяльності підприємств на непідконтрольній території приведе до ймовірності зростання видатків бюджету на соціальне забезпечення переміщених осіб, які переїдуть на підконтрольну територію для пошуку роботи. За умов збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб внаслідок блокади у 2017 році виникне додаткова потреба щодо збільшення фінансування відповідної бюджетної програми.

6. Інфляційно-девальваційні коливання впливають на формування бюджетних показників. Зростання доходів державного бюджету в сумі 706,3 млрд грн., що більше, ніж визначено Законом України «Про Державний бюджет України на 2016 рік», на 104,4 млрд грн. або 17,3%, переважним чином буде зумовлене інфляційними і девальваційними чинниками [9], що свідчить про збереження у 2017 році повільних темпів економічного зростання та фіскального тиску на бізнес.

7. Низький рівень безпеки у кібернетичному просторі в умовах реалізації принципу прозорості та відкритості у бюджетному процесі. Робота державних фінансових органів дедалі більше залежить від інформаційних технологій та ІТ-інфраструктур кіберпростору. Від-

сутність кордонів у кібернетичному просторі зумовлює розгортання кількості гібридних загроз, актів кібертероризму та кіберзлочинів. Кібератака, що відбулася 27 червня 2017 року на державні установи, об'єкти фінансового, енергетичного транспортного сектору, а також приватні підприємства за допомогою шкідливого програмного продукту «Petya.A», мала на меті цілеспрямовану дестабілізацію суспільно-політичної ситуації в країні. За оцінкою Служби безпеки України, зараження було сплановане та здійснене заздалегідь, а основним призначенням вірусу було знищення важливих даних та порушення роботи державних і приватних установ України для поширення панічних настроїв серед населення [10]. Кібератаки на державні фінансові органи та підприємства відбуваються не вперше за період гібридної війни. Так, у грудні 2016 року хакерські угруповання атакували фінансову систему, об'єкти транспорту та енергетики України з використанням ШПЗ «TeleBots» та «Blackenergy». Указом Президента України від 15 березня 2016 року було введено в дію Стратегію кібербезпеки України, яка являє собою програму дій для державних органів, тим самим вперше на правовому рівні закріплюється поняття активного кіберзахисту, тобто організація кібератаки у відповідь на загрози [11].

Під впливом гібридних загроз відбулося загострення внутрішніх системних дисбалансів, які зумовлені широким спектром соціальних, економічних, суспільно-політичних, екологічних чинників – як скороминущих, так і довгострокових, тих, які пов'язані зі специфікою суспільно-історичного розвитку країни, та тих, що викликані трансформаційними зрушеннями сучасного етапу. Серед них основними є:

1. Погіршення демографічного календаря, зниження/втрата трудового потенціалу в умовах реформування пенсійної системи, що зумовлює дефіцит доходів Пенсійного фонду України та потребує його покриття за рахунок коштів державного бюджету. Видатки на пенсійні виплати нині становлять 10,8% ВВП. Це привело до утворення дефіциту Пенсійного фонду на рівні 5% ВВП, що тривалий час залишається одним із основних фіскальних ризиків [12]. У 2015 році касові видатки державного бюджету на перерахування трансфертів до Пенсійного фонду становили 94,8 млрд грн. (з яких 14,0 млрд грн. було спрямовано на фінансування «авансової» виплати пенсій за січень 2016 року). У 2016 році цей показник становив 142,6 млрд грн., що на 47,8 млрд грн. більше за показник 2015 року. Водночас навіть за такої значної фінансової підтримки з наявних 12,3 млн пенсіонерів в Україні близько

5 млн осіб (або 41,4%) отримують пенсію, меншу за 1300 гривень [13].

У 2017 році частка коштів державного бюджету у структурі загальних доходів Пенсійного фонду України становитиме згідно з планом 141,3 млрд грн. (або 49,9%), що також є вагомим показником і створює навантаження на державний бюджет.

2. Висока енергозатратність економіки та незворотність потреби застосування енергоефективних технологій і використання нетрадиційних джерел енергії зумовлюють зростання тарифів на житлово-комунальні послуги, збільшення видатків бюджету на субсидії для населення та збільшення видатків на запровадження новітніх енергозберігаючих технологій.

Постановою Верховної Ради України від 21.03.2017 р. № 1962-VIII прийнято за основу Проект Закону України «Про Фонд енергоефективності», який розроблено з метою врегулювання на законодавчому рівні питання щодо підтримки ініціатив у сфері енергоефективності. Одним із важливих зобов'язань України як повноправного члена Енергетичного співтовариства є імплементація у національне законодавство вимог Директиви Європейського Парламенту та Ради ЄС 2012/27/ЄС у межах виконання ратифікованого Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Реалізація положень проекту Закону України «Про Фонд енергоефективності» створить умови для державної підтримки та стимулювання підвищення енергоефективності, економного використання енергетичних ресурсів населенням, покращення рівня життя населення внаслідок скорочення витрат на оплату енергетичних ресурсів, раціонального використання коштів державного та місцевих бюджетів, які спрямовуються на компенсацію витрат, пов'язаних із використанням енергетичних ресурсів, та сприятиме підвищенню енергетичної незалежності та енергетичної безпеки держави. Проте норми цього акта містять положення, що зумовлюватимуть ризики в частині використання бюджетних коштів. Зокрема, пропонується норма щодо надання права Кабінету Міністрів України збільшувати внески до Фонду та/або впроваджувати додаткові заходи для забезпечення досягнення мінімального рівня економії серед кінцевих споживачів енергії в Україні зумовлює ризик спроможності бюджету оперативно забезпечити в необхідному обсязі суму внесків до Фонду, які має здійснити Кабінет Міністрів України. Крім того, відповідно до ст. 95 Конституції України «винятково законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, розмір і цільове спрямування цих видатків» [14].

3. Незавершеність адміністративно-територіальної реформи та високий рівень централізації бюджетних коштів. Незважаючи на отримання позитивних результатів реформи бюджетної децентралізації, актуальними залишаються питання формування та виконання місцевих бюджетів. Насамперед це зумовлено відсутністю змін до головного закону держави – Конституції України, а також низки законів щодо адміністративно-територіальної реформи та незавершеністю процесу об'єднання територіальних громад, що негативно впливає на збалансованість та системність бюджетного процесу. Частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів у 2015 році становила 59,1%, а у 2016 році – 53,1%. Недостатніми є темпи приросту власних доходів місцевих бюджетів за рахунок наданих додаткових джерел. Нерозв'язаними залишаються питання фінансування делегованих повноважень, які не покриваються додатковим фінансовим ресурсом, що знижує якість надання таких послуг на місцях. Крім того, на забезпечення виконання завдань реформи бюджетної децентралізації негативно впливає незавершеність процесу добровільного об'єднання територіальних громад.

Вплив гібридних загроз бюджетній безпеці держави підтверджується показниками індикаторів бюджетної безпеки держави, які визначені у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 від 29.10.2013 р. Їх оцінка свідчить, що найбільші ризики бюджетної системи мають місце у борговій сфері та зумовлені дефіцитом Пенсійного фонду України. Так, у небезпечній зоні перебуває індикатор відношення обсягу сукупних платежів з обслуговування та погашення державного боргу до доходів державного бюджету (%). Він є вагомим чинником, що тривалий час породжує проблеми у сфері державних фінансів і здійснює вплив на бюджетну безпеку. З рівня 4,2% у 2008 році він стрімко зріс до 19,2% у 2009 році та до 47,7% у 2014 році (за його задовільного значення у межах від 0 до 7,0%).

Значення індикатора відношення дефіциту/профіциту бюджетних та позабюджетних фондів сектору загальнодержавного управління до ВВП останніми роками були у небезпечній зоні: наприклад, у 2015 році пенсійна система «коштувала» 13,4% ВВП, а у 2016 році цей показник становив 13,3% [15] (за його задовільного значення в інтервалі від -1 до 1%), що зумовлювалося необхідністю бюджетної підтримки позабюджетних фондів, адже покриття дефіциту Пенсійного фонду України відбувалося за рахунок бюджетних коштів, і щорічно цей

показник має тенденцію до зростання. Отже, національна пенсійна система є одним з основних чинників, які приводять до фіскальної вразливості економіки.

Єдиним показником, який за аналізований період перебував на межі зони задовільних значень (від 23 до 30%), є рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет. Проте це свідчить про наявність численних проблем у фіскальній сфері, які накопичилися протягом років і мають системний характер, приводять до зниження стимулюючої та соціальної функції податкової системи, а також загострення проблем у митно-податковому адмініструванні. Визначальним показником є не рівень перерозподілу, а структура фіскальних вилучень.

Висновки з проведеного дослідження. Формування прямих та гібридних загроз бюджетній безпеці зумовлює потребу в реалізації відповідної системи заходів, спрямованих на зниження/ліквідацію ризиків у бюджетній сфері. Основними заходами мають стати:

- розроблення та прийняття державних соціальних стандартів, їх склад та методологічна оцінка визначення їх грошового еквіваленту, що дасть змогу забезпечити ефективність планування та використання бюджетних коштів, а також підвищити якість надання суспільних благ та послуг у контексті реалізації секторальних реформ;

- завершення процесу верифікації, забезпечення адресності соціальних виплат та підвищення ефективності використання бюджетних коштів шляхом визначення критеріальних ознак пільгових категорій та їх кількості, що дасть змогу перейти від категорійності під час надання соціальної пільги до принципу надання соціальної допомоги за потребою;

- забезпечення зниження дефіциту Пенсійного фонду України та проведення пенсійної реформи;

- реалізація чотирьох завдань плану BEPS (Erosion and Profit Shifting), до якого Україна приєдналася з 1 січня 2017 року (план дій ОЕСР із протидії розмиванню податкової бази та виводу прибутку з-під оподаткування), таких як боротьба з податковими зловживаннями, пов'язаними з використанням спеціальних режимів оподаткування, уникнення зловживань у застосуванні податкових конвенцій, розкриття інформації про використання схем агресивного податкового планування, збільшення ефективності механізмів вирішення спорів щодо застосування договорів про уникнення подвійного оподаткування між країнами;

- завершення реформи децентралізації та забезпечення відповідності делегованих повноважень та фінансового ресурсу у місцевих бюджетах;

– забезпечення прозорості використання бюджетних коштів для підвищення ефективності управління державним боргом шляхом недопущення формування «прихованого» дефіциту державного бюджету та непрогнозованого зростання державного боргу, а також розроблення Середньострокової стратегії управління боргом та прийняття відповідної Постанови Кабінету міністрів України для формування дієвого механізму управління державним боргом.

На сучасному етапі актуальність структурних фіскальних реформ для забезпечення

зниження впливу прямих та гібридних ризиків і забезпечення стійкості державних фінансів у середньостроковій перспективі зростає, оскільки головні проблемні аспекти бюджетної системи потребують подальшого вирішення. Формування дієвої моделі управління державними фінансами, забезпечення консолідації головного фінансового фонду держави та узгодженість норм бюджетно-податкового законодавства є запорукою стабілізації динаміки соціально-економічного розвитку та забезпечення умов фінансової безпеки держави.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 N 1277. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Інформаційна довідка щодо державного та гарантованого державою боргу України станом на 31 грудня 2016 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystichni-materialy-shchodo-derzhavnoho-ta-harantovanoho-derzhavoiu-borhu-ukrainy_2016?category=borg&subcategory
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Статистичні матеріали щодо державного та гарантованого державою боргу України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/news/view/statystichni-materialy-shchodo-derzhavnoho-ta-harantovanoho-derzhavoiu-borhu-ukrainy_2016?category=borg&subcategory=statistichna-informacija-schodo-borgu
4. Центр економічної стратегії. Фіскальні підсумки 2016 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ces.org.ua/wp-content/uploads/2017/02/2016_budget_results_note.pdf
5. Презентація Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» / Міністерство фінансів України. – 11.01.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/uploads/0/1201-14%20slides_budget_2016.pdf
6. Офіційний сайт Національного банку України. Інфляційний звіт: квітень 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=4054FCD35D91D381E325022C9591378C?id=47356006>
7. Указ Президента України № 404/2016 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 вересня 2016 року «Про пропозиції до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» по статтях, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки й оборони України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/documents/431.html>
8. Заява СБУ щодо блокування руху залізничного транспорту до та з окремих районів Донбасу [Електронний ресурс] / Служба безпеки України – Режим доступу: <https://www.ssu.gov.ua/ua/news/1/category/2/view/2627#sthash.dSmAYrqZ.7IKzBC5v.dpuf>
9. Рахункова палата України. Висновки щодо проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/index>
10. СБУ встановила причетність спецслужб РФ до атаки вірусу-вимагача Petya. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/21/view/3660#sthash.GnAlkPFi.dpbs>
11. Кібербезпека як ключовий елемент протидії гібридній агресії // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cacds.org.ua/ru/safe/theme/870>
12. Світовий банк – Україна. Огляд Україна: Економічний огляд, квітень 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine/publication/economic-update-spring-2017>
13. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2015 році / Пенсійний фонд України. – 23.02.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=243697>
14. Висновок на проект Закону України «Про Фонд енергоефективності» (реєстр. № 5598 від 26.12.2016 р.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60811
15. Офіційний сайт Світового Банку // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2016/04/01/ukarine-economic-update-spring-2016>

BUDGET SECURITY OF UKRAINE IN COORDINATES OF HYBRID THREATS TO THE FINANCIAL SYSTEM

Budgetary security is a particularly necessary condition for ensuring positive changes in the structure of the national economy, increasing social protection of the population, development of all spheres of society's life at the present stage of the implementation of reforms. The study of the features and regularities of the development of the budget system of Ukraine in the security context at the present stage becomes extremely urgent, since the provision of budgetary security is one of the key tasks of the state in solving urgent issues of socio-economic development: the level of security that the state is capable of. To implement a budget policy that provides financial security and responds to national interests.

In today's conditions, there is a dynamic deployment of direct and hybrid threats, which very quickly change the system connections, dynamics and trajectories of the development of any systems. New challenges are emerging and the already existing threats, caused by aggravation of structural imbalances of the financial system, are being transformed. Globalization and integration factors, the hybrid aggression of the RF against Ukraine and the military conflict in the east of the country led to the deployment of a chain reaction to increasing structural imbalances in the financial system of the state, which contributed to the exacerbation of existing problems and the formation of new threats in all its spheres. In particular, due to the indirect influence of a number of factors on the destabilization of budgeting factors and levers of budgetary regulation, the threats to the sustainability of public finances have now also become hybrid. The formation of appropriate mechanisms for detecting such threats and eliminating / reducing their flotation level is one of the important issues of relevance, which should be timely and timely.

The article defines and analyses the main hybrid threats that have emerged in the financial system of the state. The directions of their reduction and provision of budgetary security in the context of raising the level of financial security of the state are substantiated.

Key words: financial system, budget system, budget security, budget revenues, budget expenditures, state debt, hybrid threats.